

# Raziskava o dostopnosti finančnih virov za podjetja 2023

*Uroš Geršak in Ana Gorišek\**

## **SURVEY ON THE ACCESS TO FINANCE OF ENTERPRISES**

This note analyses the survey on the access to finance and provides estimates of the financial gap in corporate financing, focusing on small and medium enterprises which generally have less resilient financial structures. The banking system, according to survey data, despite tightened financing conditions for companies, adequately provided the necessary funds to the entrepreneurial sector in 2023. The conditions for bank financing have slightly tightened according to companies' reports, but the share of unmet demand, as reported by companies, remained relatively low. This is also reflected in the estimated market (banking) gap, which did not significantly increase in 2023, which is also a result of substantially lower demand. The note is divided in three parts. In the first part the results of the research related to business operations and the financing structure of companies are presented, while the second part focuses on the estimation of financial gaps. The final part summarizes the conditions and purpose of financing.

JEL G21, G32

**B**anka Slovenije in SID banka izvajata od leta 2016 raziskavo o dostopnosti finančnih virov za podjetja (anketa), s katero pridobita podatke, kako podjetja ocenjujejo stanje na področju zunanjega financiranja. Banka Slovenije s podatki iz raziskave dopolnjuje informacije, ki jih dobi od bank, medtem ko SID banka prilagaja svoje aktivnosti razmeram in vrzelim na finančnih trgih.

Anketa, ki jo za ustanovi izvaja Center za mednarodno sodelovanje in razvoj, temelji na prilagojenem vprašalniku Evropske centralne banke (ECB). Raziskava se izvaja v mikro (0–9 zaposlenih), malih (10–49 zaposlenih), srednjih (50–249 zaposlenih) in velikih (nad 250 zaposlenih) podjetjih, v dejavnostih industrije, gradbeništva, trgovine in storitev. V celotnem obdobju skupnega izvajanja raziskave (2016–2023) je bila stopnja odgovorov podjetij okrog 30 %. Pri agregiranju podatkov se za utež uporabi podatek Statističnega urada RS (SURS) o skupnem številu zaposlenih v dejavnosti za posamezno velikost podjetja.

Članek analizira rezultate raziskave o virih financiranja s poudarkom na letu 2023. Članek sva razdelila na tri dele. V prvem povzameva rezultate raziskave vezane na poslovanje podjetij in strukturo financiranja, sledi ocena kvalitativne in kvantitativne vrzeli, v zadnjem delu je poudarek na pogojih in namenu financiranja.

\* Uroš Geršak, mag. ekon., pomočnik direktorja oddelka Finančna statistika v Banki Slovenije, uros.gersak@bsi.si.  
Ana Gorišek, mag. stat., SID banka, ana.gorisek@sid.si  
Stališča v tem prispevku niso nujno tudi stališča institucij, v katerih sta avtorja zaposlena.

## 1. Poslovanje podjetij in struktura financiranja Omejitveni dejavniki poslovanja podjetij v letu 2023

V letu 2023 se je gospodarska aktivnost slovenskega gospodarstva izraziteje upočasnjevala. Medtem ko je bila v tretjem četrtletju leta 2022 še 5 %, se je v letu 2023 znižala na 1,6 %. V enakem obdobju se je letni izvoz znižal s 7 % na -2,5 %. Podjetja so poročala o vedno večjih težavah pri izvoznih naročilih in hkrati o nezadostnem domačem povpraševanju, kar je ustvarilo negotovo makroekonomsko okolje za poslovanje podjetij. V letu 2023 je bila povprečna letna inflacija visoka (7,4 %), vendar se je konec leta znižala na 4 %, osnovna inflacija pa na 5 %. Zaradi vztrajne inflacije je Evropska centralna banka že v drugi polovici leta 2022 začela dvigovati obrestno mero z 0 % na 4,5 % do septembra 2023, kar je privedlo do povečanja stroškov financiranja za podjetja.

Tudi po podatkih ankete je bila inflacija v letu 2023 najbolj omejujoč dejavnik poslovanja za podjetja. Skoraj 60 % gospodarstva je ocenilo, da inflacija omejuje<sup>1</sup> njihovo poslovanje. Sledili so stroški proizvodnje ali dela (58 %) in omejena dostopnost kvalificiranega osebja, predvsem za podjetja iz industrijske panoge. Se pa ta dejavnik v letu 2023 ni povečal, kar je povezano z umirjanjem gospodarske aktivnosti. Večji delež podjetij je kot pomemben omejitveni dejavnik ponovno izpostavil predpise,

<sup>1</sup> Upoštevamo odgovora »5 - zelo omejuje« in »4 - delno omejuje«.

konkurenco in domače povpraševanje, ki pa se je z visoko inflacijo umirilo. Težave povezane z dobavnimi verigami se umirjajo. Plačilno disciplino kot bolj omejujoč dejavnik so izpostavila predvsem mala in srednja podjetja.

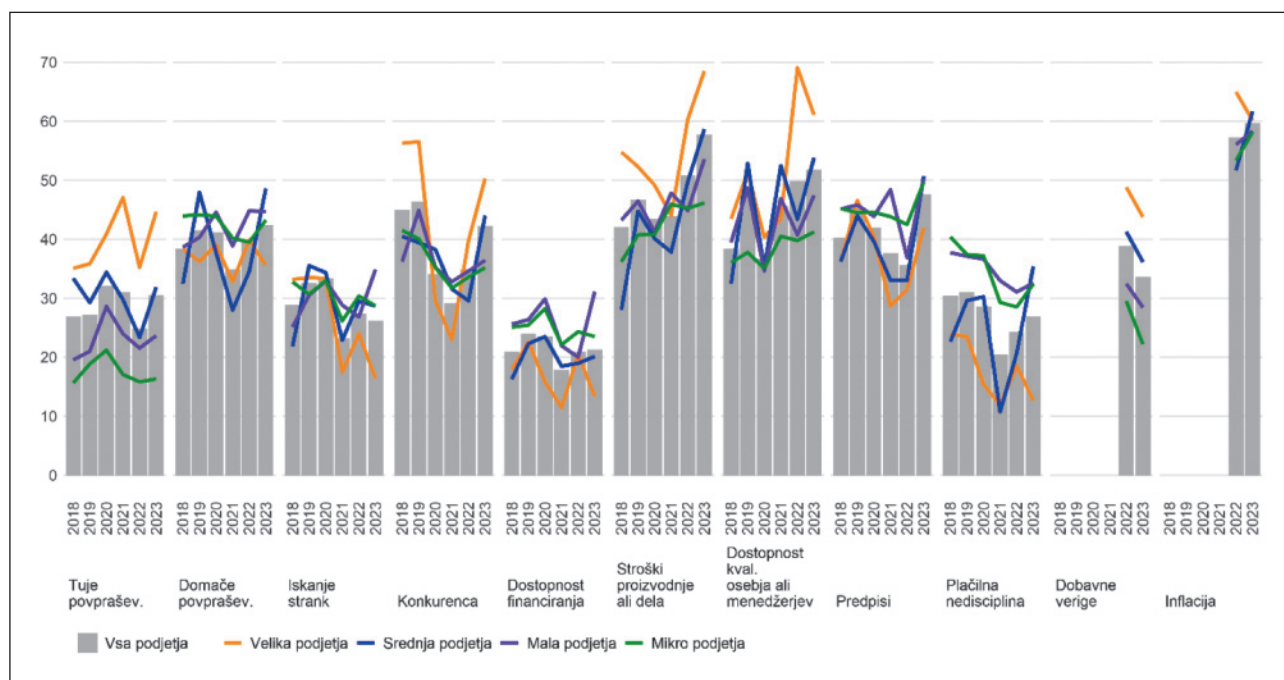
Dostopnost financiranja pa se je poslabšala predvsem za mala podjetja.

Podjetja so se oteženim razmeram v poslovanju (višji stroški zadolževanja, večja negotovost v gospodarstvu, nižja gospodarska aktivnost v zunanjem okolju) prilagodila in v letu 2023 znižala podjetniške investicije za skoraj četrtino, prav tako pa se je znižal obseg najemanja bančnih posojil, nova posojila so se znižala za 13 %. Tudi po podatkih ankete se je zmanjšalo število podjetij, ki so zaprosila za zunanje vire financiranja, za 2 odstotni točki. Poglavitni razlog, da podjetja niso zaprosila za zunanje vire financiranja, je bil, da so imela dovolj lastnih virov, sledili pa so odgovori, da so odložila investicijske projekte, da so bili stroški financiranja previsoki in zaradi možnosti zavrnitve prošnje. Zadnja dva razloga se kažeta tudi v poročanju podjetij o nekoliko bolj zaostreni dostopnosti do financiranja.

### Uporaba zunanjih virov financiranja

Zadržani dobiček je še vedno eden od pomembnejših virov financiranja za podjetja v Sloveniji, okrog 64 % jih je izbralo, da je relevanten. Sledila so bančna posojila z le odstotkom manj. Bančna posojila kot vir financiranja so bila nekoliko pomembnejša kot v preteklem letu za srednja, mala in mikro podjetja, predvsem v dejavnostih industrije in

Slika 1: Omejitveni dejavniki poslovanja podjetij (v %)



Vir: Anketa in preračun avtorjev. Vsa podjetja.

Opomba: Podatki na sliki prikazujejo odgovor »5 - zelo omejuje« in »4 - delno omejuje«.

Preglednica 1: Razlogi podjetij, da ne zaprosijo za zunanje financiranje

(V %)	Velika podjetja			Srednja podjetja			Mala podjetja			Mikro podjetja			Vsa podjetja		
	2021	2022	2023	2021	2022	2023	2021	2022	2023	2021	2022	2023	2021	2022	2023
Niso zaprosili za zunanje financiranje	57	29	32	54	41	36	59	40	44	66	53	58	59	40	42
<b>Razlog, da niste zaprosili za zunanje financiranje</b>															
Imamo dovolj notranjih virov (privarčevani zaslužek, prodana sredstva)	94	82	70	86	77	68	68	69	58	59	60	56	77	71	62
Investicijski projekt je bil odložen	0	4	7	2	5	7	4	7	8	5	6	4	3	6	6
Postopek za odobritev zunanjega financiranja preveč kompleksen	0	0	0	1	3	0	5	4	4	6	3	4	3	2	2
Stroški financiranja so previsoki	2	0	11	1	4	9	2	4	7	4	3	12	2	3	10
Zahteve bank po zavarovanju posojila so bile nesprejemljive	0	13	0	1	2	0	3	3	3	2	4	3	1	5	2
Zaradi možne zavrnitve prošnje za zunanje financiranje	0	0	3	3	0	0	3	2	4	3	4	3	2	2	3
Ostalo	4	0	8	6	9	13	14	11	14	20	19	17	11	10	13

Vir: Anketa. Podjetja, ki niso zaprosila za zunanje financiranje.

storitev. Podjetja so izpostavila predvsem posojila z ročnostjo od 1 do 5 let, ki so bila relevanten vir financiranja za več kot 40 % gospodarstva, predvsem za podjetja iz industrijskih dejavnosti.

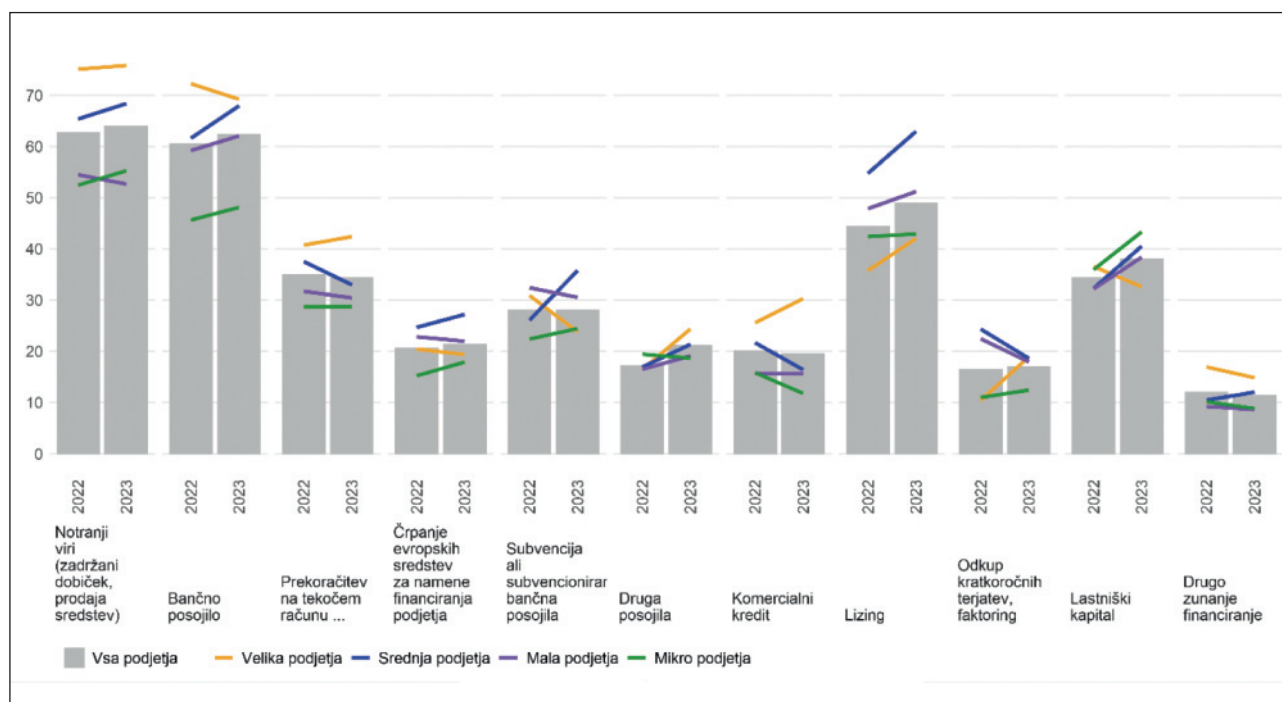
Glede na rezultate ankete slovensko gospodarstvo pri posojilih daljših ročnosti nad 5 let večina povprašuje po zneskih nad 1 milijon evrov evrov, pri čemer prevladujejo srednja in velika podjetja. Pri srednjeročnih posojilih (1–5 let) je približno tretjina povpraševanja nad 1 milijon evrov, tretjina pa po zneskih pod 100 tisoč evrov. Pri kratkoročnih posojilih (do enega leta) je več kot polovica povpraševa-

nja po posojilih večjih od 1 milijona evrov, predvsem na strani velikih podjetij. Mikro in mala podjetja povprašujejo po zneskih pod 500 tisoč evrov. Pomembnejši vir zunanjega financiranja podjetij je tudi lizing, kjer pa večina podjetij, ne glede na velikost, povprašuje po zneskih do 100 tisoč evrov.

## 2. Ocena finančne vrzeli

S pomočjo ankete ocenjujemo kvalitativno in kvantitativno finančno vrzel. Kvalitativna vrzel kaže razhajanje med potrebami (povpraševanjem) in dostopnostjo (ponudbo)

Slika 2: Relevantni viri financiranja (v %)



Vir: Anketa. Vsa podjetja.

Preglednica 2: Obseg povpraševanja po opredeljenih zunanjih virih v letu 2023

v %	do 100.000	od 100.000 do 500.000	od 500.000 do 1 mio	od 1 mil. do 2,5 mil.	nad 2,5 mil.
prekoračitev na TR	43	19	8	14	16
<b>bančno pos. do 1L</b>	<b>23</b>	<b>13</b>	<b>11</b>	<b>16</b>	<b>38</b>
<b>bančno pos. 1L-5L</b>	<b>34</b>	<b>25</b>	<b>6</b>	<b>9</b>	<b>25</b>
<b>bančno pos. 5L-10L</b>	<b>9</b>	<b>19</b>	<b>7</b>	<b>17</b>	<b>47</b>
<b>bančno pos. nad 10L</b>	<b>12</b>	<b>15</b>	<b>5</b>	<b>13</b>	<b>52</b>
komercialni kred.	22	15	11	2	50
lizing	61	19	10	2	7
factoring	41	21	5	8	24
dr. zunanje fin.	35	11	15	2	35

Vir: Anketa. Podjetja, ki niso zaprosila za zunanje financiranje.

Opomba: Uteženo povprečje s številom zaposlenih za vsa anketirana podjetja.

zunanjega financiranja. Pozitivna kvalitativna vrzel pomeni, da so potrebe po zunanjih virih večje od njihove dostopnosti. S kvantitativno vrzeljo pa ocenjujemo velikost vrzeli in jo izračunamo kot razliko med celotnim in realiziranim povpraševanjem.

V splošnem se je v letu 2023 glede na leto 2022 povpraševanje podjetij po zunanjih virih financiranja zmanjšalo kot posledica nižjih investicij povezanih z nižjimi naročili oz. povpraševanjem in negotovimi makroekonomskimi razmerami. Dostopnost bančnih posojil se v tem obdobju ni bistveno spremenila.

### Kvalitativna vrzel zunanjega financiranja

Kvalitativna vrzel<sup>2</sup> je ocenjena s pomočjo ocene podjetij o njihovem povpraševanju in ocene o dostopnosti do zunanjih virov. V letu 2023 se je glede na preteklo leto znižala za 10 odstotnih točk, na 14 %, vendar ostaja višja od povprečja zadnjih osmih let (10 %). Znižanje v letu 2023 je predvsem posledica manjših potreb podjetij po bančnih virih, ki je bilo najnižje v zadnjih sedmih letih.

Gospodarstvo je v povprečju sicer poročalo o boljši do-

stopnosti do financiranja glede na preteklo leto, vendar je izboljšanje dostopnosti ostalo pod povprečjem zadnjih osmih let.

Kvalitativna vrzel se je zmanjšala pri vseh preučevanih oblikah zunanjega financiranja z izjemo lizinga, kjer se je celo rahlo povečala. Pri lastniškem kapitalu je ostala skoraj nespremenjena. Povečano povpraševanje po lizinskih poslih je lahko posledica negotovosti v gospodarstvu, ki se kaže v potrebah podjetij po večji fleksibilnosti financiranja. Dostopnost financiranja se je po poročanju podjetij izboljšala predvsem pri lastniškem kapitalu.

### Kvantitativna vrzel zunanjega financiranja

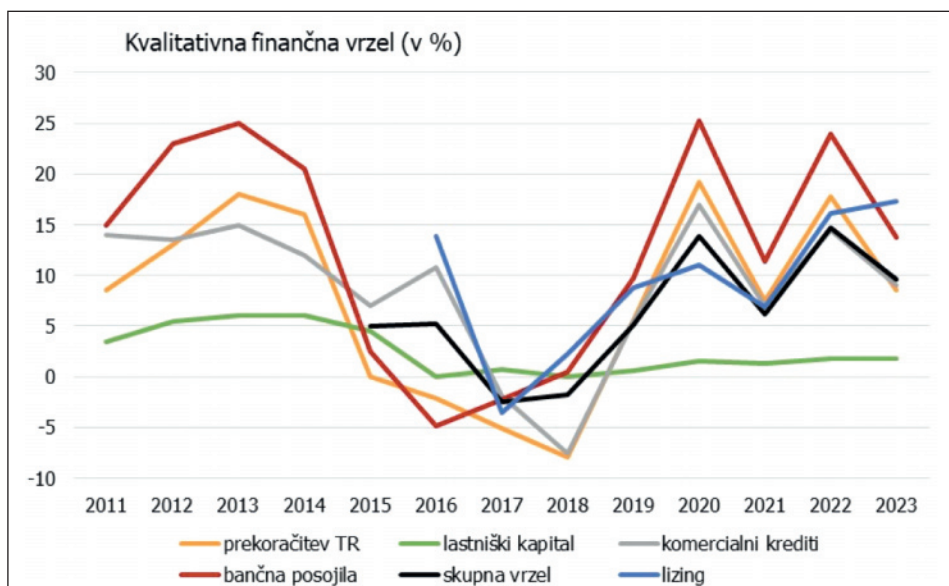
Kvantitativna bančna vrzel<sup>3</sup> se je v letu 2023 rahlo povečala na okrog odstotek bruto domačega proizvoda (BDP), vendar ostaja pod povprečjem zadnjih sedmih let (1,6 % BDP). Kot velja za percepcijo gospodarstva o nižjih potrebah, se je tudi obseg realizirane ponudbe (obseg novih posojil) zmanjšal na 7 % BDP, medtem ko je bilo povprečje zadnjih sedmih let 10 % BDP. V nasprotju s percepcijo gospodarstva o rahlem izboljšanju dostopnosti bančnih virov se je delež nerealiziranega povpraševanja po bančnih virih rahlo povečal glede na preteklo leto (na 10 %). Vendar je ostalo pod povprečjem zadnjih sedmih let, ki je pri 11 %.

<sup>2</sup> S pomočjo ankete se na podlagi treh različnih anketnih vprašanj in podatkov o novoodobrenih posojilih podjetjem skuša oceniti kvalitativno in kvantitativno vrzel. Kvalitativna vrzel je ocenjena na podlagi metodologije ECB, in sicer s pomočjo vprašanj o spremembah v potrebah po zunanjih virih in spremembah v njihovi dostopnosti. Poenostavljeno, večji odstotek ocenjene kvalitativne vrzeli pomeni večjo vrzel, kar pomeni, da se je povečal delež podjetij, ki ocenjuje, da se je dostopnost do zunanjih virov financiranja poslabšala in/ali potrebe povečale.

Za izračun kvalitativne vrzeli se definira utež 1 (-1) za povečanje/zmanjšanje finančne vrzeli (obe strani), utež 0,5 (-0,5) za enostransko povečanje/zmanjšanje finančne vrzeli in 0 za nevtralno spremembo. Obojestranska sprememba finančne vrzeli pomeni, da so se hkrati povečale/zmanjšale potrebe in zmanjšala/povečala dostopnost, enostranska sprememba uteži pa pomeni, da so se potrebe oziroma dostopnost spremenile v taki smeri, da so se pogoji financiranja poslabšali/izboljšali. Pri izračunu se upošteva pogoj, da se dejavnik izračunava samo za podjetja, ki so označila, da je posamezen dejavnik pomemben za njih. Sprememba finančne vrzeli (obe strani, utež 1) torej pomeni, da so pri povečanju finančne vrzeli podjetja odgovorila, da so se potrebe po posameznem dejavniku povečale, dostopnost pa se je zmanjšala. Obratno velja za zmanjšanje finančne vrzeli; povpraševanje se je zmanjšalo, dostopnost izboljšala. Ocenjeni vrednosti vrzeli med -1 in 1 so utežene glede na velikost podjetij in dejavnosti. Skupna finančna vrzel je utežen z deležem uporabe posameznega vira financiranja glede na vprašanje katere vire financiranje je uporabilo posamezno podjetje.

<sup>3</sup> Ocena kvantitativne vrzeli je izračunana s pomočjo vprašanja o deležu realiziranega povpraševanja in podatka o novih posojilih podjetjem, ki predstavljajo realizirano ponudbo oz. realizirano povpraševanje. Deleži realiziranega povpraševanja omogočajo izračun vrednosti celotnega povpraševanja. Vrzel pomeni razliko med celotnim in realiziranim povpraševanjem. Izračun kvalitativne in kvantitativne vrzeli kaže na različna vidika ocenjevanja vrzeli. Običajno se gibata v enaki smeri, v zadnjih dveh letih to ne velja. Med razlogi so tudi negotovosti v gospodarstvu, povezane s spremembami obrestnih mer in geopolitičnimi razmerami. Kvantitativno vrzel se ocenjuje za kratkoročna in dolgoročna posojila in za različne velikostne razrede podjetij. Podatek o novoodobrenih posojilih v posameznem letu, razdeljen glede na velikostne razrede (mikro, mala, srednja in velika) ter hkrati na kratkoročna in dolgoročna posojila, pomeni realizirano povpraševanje oz. ponudbo. Na podlagi vprašanja o realiziranem povpraševanju se oceni delež, ki je bil racioniran in celotno povpraševanje. Med novoodobrenimi posli ni vključenih stanj na tekočem računu, medtem ko se pri kratkoročnem racioniranju upoštevajo tudi viri iz naslova tekočega računa.

Slika 3: Kvalitativna finančna vrzel (v %)



Vir: Anketa. Podjetja, ki niso zaprosila za zunanje financiranje.  
Opomba: Uteženo povprečje s številom zaposlenih za vsa anketirana podjetja.

Preglednica 3: Ocenjena kvantitativna vrzel

	Nova posojila		Celotno povpraševanje	Ocenjena vrzel	
	v mrd EUR	Racioniranje (nereal. povp) v %		v mio EUR	v % BDP
2017	5.2	13	6.1	1007	2.3
2018	5.6	9	6.1	612	1.3
2019	5.3	10	5.7	599	1.2
2020	6.3	15	7.4	1296	2.8
2021	5.6	13	6.3	852	1.6
2022	5.3	9	5.7	559	1.0
2023	4.2	10	4.9	708	1.2

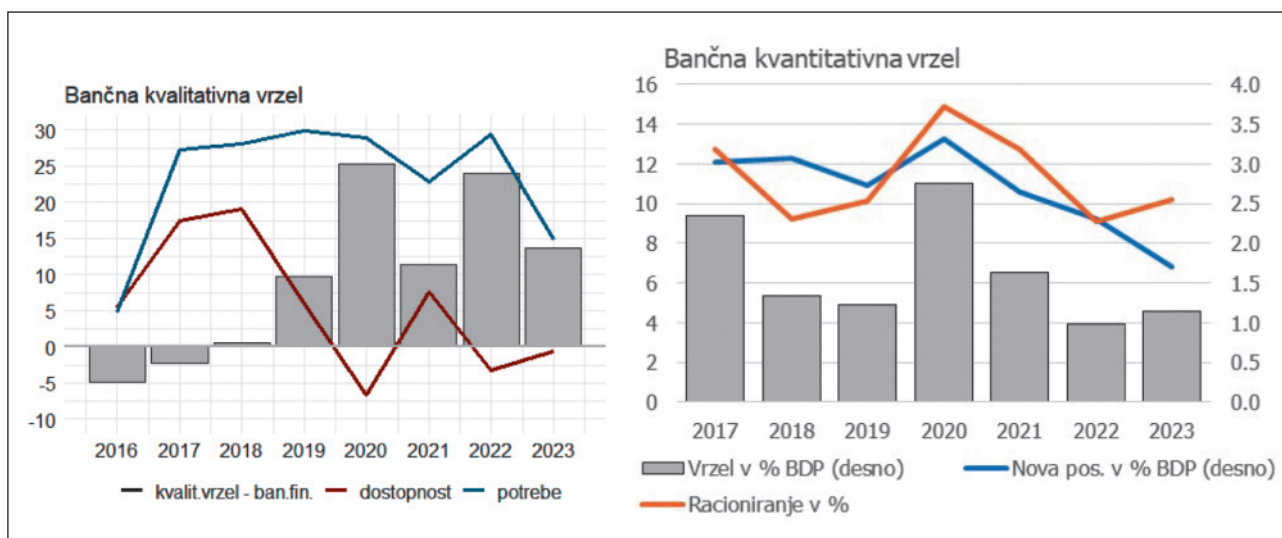
Vir: Anketa, Banka Slovenije (nova posojila) izračuni avtorjev.  
Opomba: Ocenjena kvantitativna vrzel skupaj je seštevek vrzeli po posameznih velikostnih razredih in ročnostih (kratkoročna in dolgoročna posojila) posojil.

V splošnem velja, da je nerealizirano povpraševanje najvišje pri mikro in malih podjetjih. Realizacija je najnižja pri dolgoročnih posojilih, kjer je sicer intenzivnost (velikost posameznega) povpraševanja najvišja.

Neposredna posledica je višja vrzel na dolgoročnem financiranju predvsem pri mikro in malih podjetjih. Tudi zato SID banka ugotavlja vrzeli predvsem pri posojilih daljših ročnosti in na segmentu srednjih, malih in mikro podjetij, kjer tudi učinke svojega delovanja ocenjuje kot najvišje.

Vrzeli se običajno gibata v enaki smeri, v zadnjih dveh letih sicer ne, kar je posledica negotovosti v gospodarstvu, predvsem zaradi obrestnih mer in geopolitičnih razmer. Kvalitativna vrzel bančnega financiranja

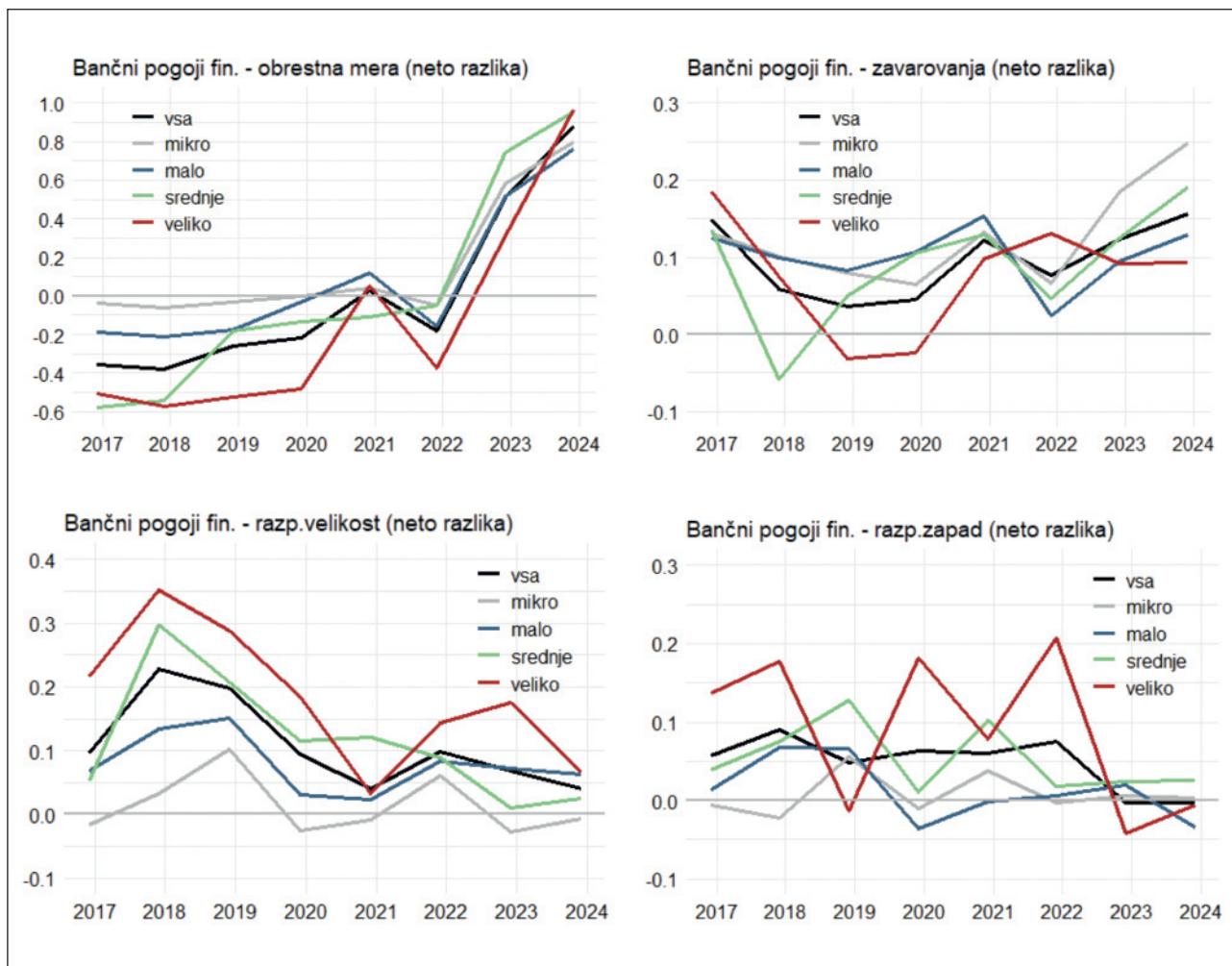
Slika 4: Ocenjeni bančni vrzeli, kvalitativna (levo) in kvantitativna (desno) v %



Vir: Anketa. Podjetja, ki so zaprosila za zunanje financiranje.



Slika 5: Bančni pogoji financiranja: obrestna mera, zahtevano zavarovanje, razpoložljiva zapadlost in velikost posojila



Vir: Anketa.

Opomba: Razlika med uteženim deležem podjetij, ki ocenjuje povečanje, in tistim, ki ocenjuje zmanjšanje.

podjetij se je leta 2023 znižala na 14 %, vendar ostaja višja od povprečja 2016–2023 (10 %). Nasprotno se je kvantitativna bančna vrzel leta 2023 rahlo povečala, na 1,2 % BDP, vendar ta ostaja pod povprečjem 1,6 % BDP.

### 3. Pogoji in namen financiranja

#### Pogoji bančnega financiranja

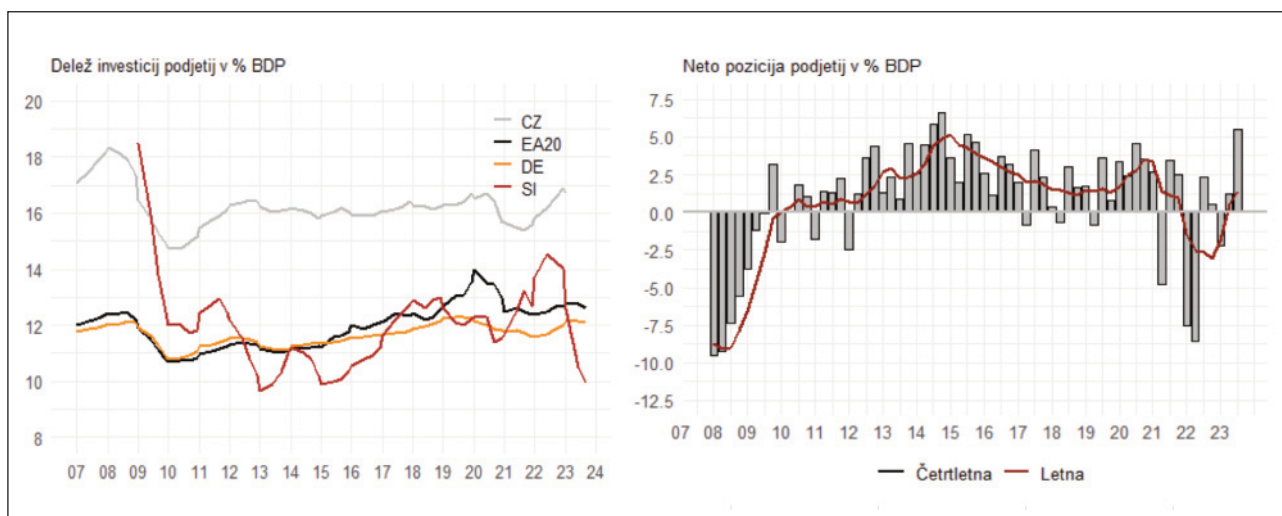
Bančni pogoji financiranja so se v letu 2023 zaostriili še za nekoliko večji delež gospodarstva kot v preteklem letu. Skoraj celotno gospodarstvo je izbralo, da so se obrestne mere zvišale, skoraj polovica pa tudi za druge stroške financiranja. Prav tako se je v gospodarstvu povečal delež podjetij, ki je izbral, da so se zahteve po zavarovanju zvišale. Še vedno večji delež gospodarstva sicer poroča o razpoložljivem višjem obsegu posojila glede na preteklo leto, vendar se je delež znižal na najnižjo raven od leta 2017, podobno kot v

koronskem letu 2020. Pri mikro in srednjih podjetjih se je delež rahlo povečal. Delež gospodarstva, ki zaznava zmanjšanje razpoložljive zapadlosti, je skoraj enak deležu, ki zaznava povečanje in se ni bistveno spremenil, je pa v obeh zadnjih letih na najnižji ravni od leta 2018.

#### Viri financiranja

Prihodnje investicijske projekte namerava slovensko gospodarstvo glede na anketo financirati največ z lastnimi viri (62 %), celo za 3 o. t. v večjem deležu, kot je povprečje od leta 2017, in bančnimi posojili (47 %). Predvsem med velikimi in srednjimi podjetji iz dejavnosti trgovine in industrije se je glede na preteklo leto povečal delež, ki namerava prihodnje investicijske projekte financirati tudi prek lastniškega kapitala. Nekoliko večje zanašanje na lastne vire glede na preteklo obdobje je posledica zahtevnejših pogojev zunanjega financiranja,

Slika 6: Delež podjetniških investicij v % BDP (levo) in podjetniška neto finančna pozicija v % BDP (desno)



Vir: SURS, ECB.

kar je povezano z višjimi obrestnimi merami. Financiranje z lastnimi viri je mogoče le za podjetja, ki razpolagajo z zadostnimi notranjimi viri, finančnimi rezervami oz. dovolj visokimi tekočimi prihodki.

Podjetja so v letu 2023 dosegla poslovni presežek v višini 10 milijard evrov (4 % letna rast), medtem ko so se podjetniške investicije znižale za skoraj četrtino, na nekaj čez 6 milijard evrov in pod 10 % BDP (povprečje EA je 12,5 % BDP). Leta 2023 so podjetja ponovno prešla v tekočo letno pozitivno finančno pozicijo (letne investicije podjetij so ponovno manjše od letnega varčevanja podjetij) z nekaj pod 2 % BDP. Makroekonomski podatki kažejo na ustvarjanje presežnih sredstev podjetij, kar je posledica predvidnejšega investiranja zaradi negotovega prihodnjega povpraševanja.

Gospodarstvo predvideva, da bo za investicije v prihodnjih treh letih približno četrtino sredstev potrebovalo v manjših zneskih do 100 tisoč evrov (predvsem mikro in mala podjetja) in za slabo četrtino v zneskih nad 2,5 milijonov evrov (prevladujejo velika podjetja). Za dobro petino gospodarstva so aktualni zneski od 100 tisoč do 500 tisoč evrov (mikro mala in srednja podjetja).

Povprečna vrednost letnih podjetniških investicij v zad-

njih petih letih je 6,4 milijarde evrov, medtem ko je povprečna vrednost letnih novoodobrenih dolgoročnih (z ročnostjo daljšo od enega leta) bančnih posojil slabih 60 % te vrednosti oz. 3,7 milijarde evrov. V letu 2023 so se letne investicije znižale na nekaj nad 6 milijard evrov in dolgoročno novoodobrena posojila s 3 milijard evrov na 50 % te vrednosti.

#### Pričakovanja o dostopnosti

Podjetja so ostala precej pesimistična glede dostopnosti zunanjih virov v naslednjem letu (leto 2024), vendar manj črnogleda kot v preteklem letu. Pri vseh oblikah zunanjih virov je bil delež podjetij, ki pričakujejo poslabšanje, še vedno večji od tistih, ki pričakujejo izboljšanje, kljub temu pa je bila negativna razlika manjša kot v preteklem letu. Glede na pričakovano omejeno gospodarsko rast v letu 2024 podjetja niso pričakovala bistvenega izboljšanja pri zadržanih dobičkih. Prav tako tudi ne pri bančnih posojilih, kjer je bil delež gospodarstva, ki pričakuje slabšo dostopnost, za 5 o. t. višji od tistih, ki pričakujejo izboljšanje dostopnosti.

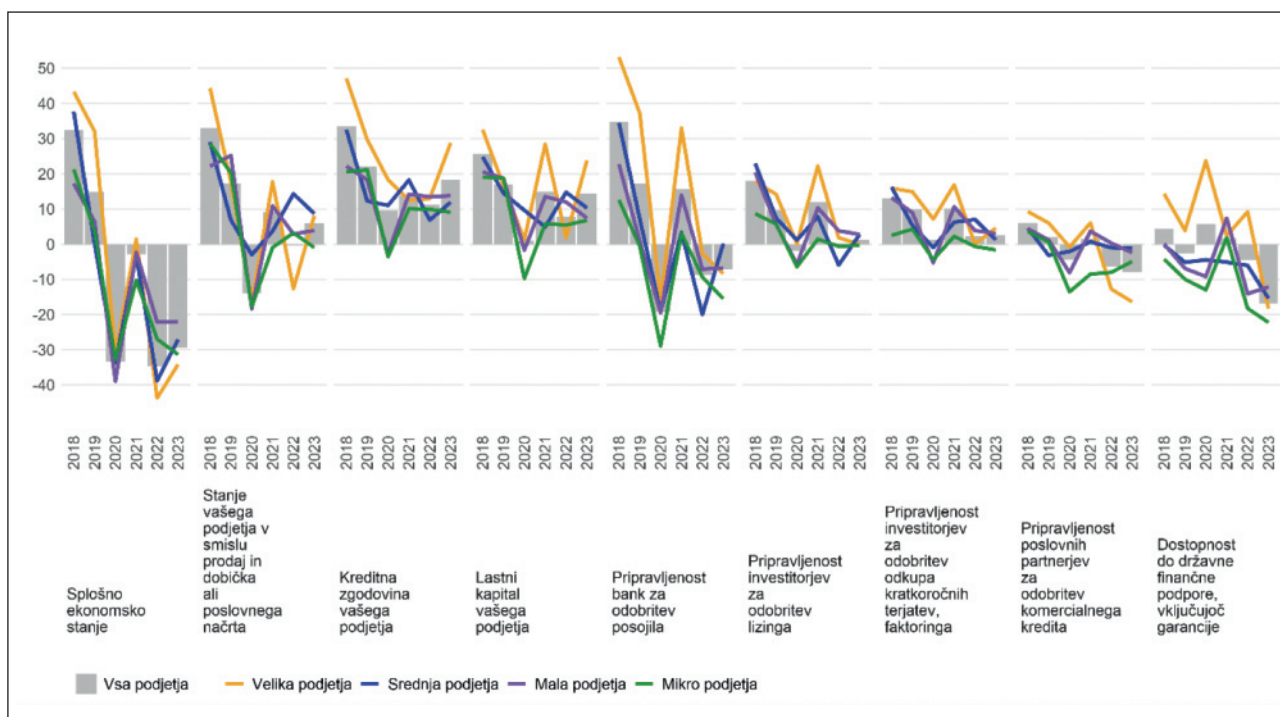
Med dejavniki, ki vplivajo na dostopnost zunanjih virov, je gospodarstvo v letu 2023 kot najbolj problematičnega iz-

Preglednica 4: Potrebna sredstva podjetij za investicijske projekte načrtovane v naslednjih treh letih

v %	Do 100.000€	Od 100.000 do 500.000 €	Od 500.000 do 1 mio €	Od 1 mil. do 2,5 mil. €	Nad 2,5 mil. €
Mikro	50	28	5	2	1
Malo	34	36	14	3	1
Srednje	11	24	20	18	11
Veliko	1	7	7	13	70
Vsa podjetja	24	22	11	9	24

Vir: Anketa

Slika 7: Dejavniki, ki so najbolj vplivali na dostopnost zunanjih virov financiranja



Vir: Anketa BS. Podjetja, ki so zaprosila za zunanje financiranje.  
Opomba: Neto dostopnost je razlika med odgovori »izboljšala« in »poslabšala«.

postavilo ekonomsko stanje. Ob visoki inflaciji in s tem visokih obrestnih merah, ob poročanju podjetij o nižjih naročilih in po drugi strani pomanjkanju ustreznega kadra, je to razumljivo. Negativna razlika med deležem gospodarstva, ki meni, da se je ekonomsko stanje izboljšalo, in tistimi, ki odgovarjajo o poslabšanju, se je sicer zmanjšala, vendar ostaja velika.

Gospodarstvo je med dejavniki, ki vplivajo na dostopnost financiranja, v letu 2023 izpostavilo tudi dostopnost do državne podpore pa tudi pripravljenost bank za odobritev bančnega posojila. Pri slednjem dejavniku so v izražanju poslabšanja dostopnosti izstopala predvsem mikro podjetja, ne pa toliko srednja. Srednja podjetja so sicer poročala o precejšnjem racioniranju (nižji realizaciji) pri povpraševanju po dolgoročnih posojilih, ne pa tudi pri kratkoročnih posojilih. Leta 2023 je na izboljšanje dostopnosti najbolj vplivala kreditna zgodovina podjetij, lastniški kapital in stanje podjetij v pogledu prodaj in dobičkonosnosti oziroma poslovnega načrta. Pri tem je bil delež, ki ocenjuje izboljšanje slednjih treh dejavnikov, še vedno pod povprečjem od leta 2016. Gospodarske razmere so se leta 2023 začele postopno zaostrovati tudi za slovenska podjetja, glede na napovedi institucij se sicer pričakuje le upočasnitev gospodarske aktivnosti in mehak pristanek z zmerno gospodarsko rastjo.

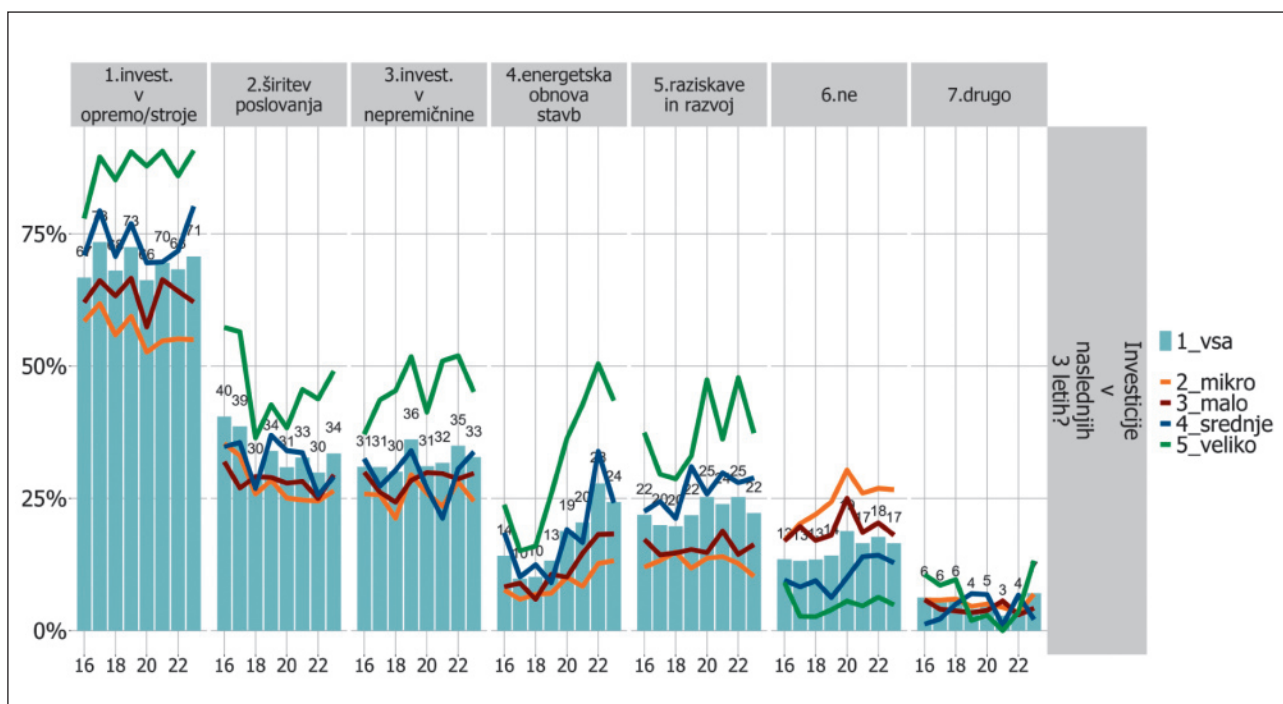
### Namen financiranja

Delež gospodarstva, ki je leta 2023 vlagal v raziskave in razvoj, se je znižal na nekaj čez 18 %, povprečje od leta 2017 pa je okrog 21 %. Manj kot preteklo leto so v raziskave in razvoj vlagala velika in srednja podjetja iz industrijskih panog. Povečal se je delež gospodarstva, ki je zunanje vire namenil za prestrukturiranje dolga (izstopajo storitvene dejavnosti), kar je povezano z zviševanjem obrestnih mer, vendar pa je delež relativno nizek glede na obdobje od leta 2016. Velika in mala podjetja so v večjem deležu kot preteklo leto sredstva namenila za financiranje izvoza (vse dejavnosti razen gradbeništva) in širitve trga (trgovina).

Slovensko gospodarstvo, predvsem industrija, je za prihodnje nekoliko bolj kot preteklo leto optimistično glede investiranja v opremo in stroje ter tudi širitve poslovanja. To velja predvsem za velika in srednja podjetja. Pri prihodnjih investicijskih odločitvah v nepremičnine, energetske obnove stavb in v raziskave in razvoj je gospodarstvo nekoliko bolj zadržano kot preteklo leto. Pri energetski obnovi stavb, kjer izstopa industrija, je gospodarstvo s predvidenimi vlaganji pri deležu 24 % še vedno precej nad povprečjem obdobja od leta 2016, ki je pri 17 %. Pri vlaganjih v raziskave in razvoj gospodarstvo ostaja z 22 % v povprečju zadnjih 8-ih let. Tovrstna vlaganja se pričakovano predvidevajo predvsem v industriji.



Slika 8: V katere razvojne projekte nameravajo podjetja investirati v naslednjih treh letih (v %)



Vir: Anketa BS. Vsaj podjetja. Podjetja so lahko izbrala več odgovorov.

### Sklep

Kvalitativna bančna vrzel se je zmanjšala, po mnenju podjetij se dostopnost do virov financiranja ni bistveno spremenila, medtem ko se je kvantitativna bančna vrzel rahlo povečala kot posledica nižje realizacije povpraševanja predvsem pri dolgoronejših posojilih, kljub temu pa ostaja pod dolgoletnim povprečjem. Na ohranjanje relativno nizke vrzeli je pomembno vplivalo nižje povpraševanje po bančnih virih kot posledica negotovih makroekonomskih razmer in dražjega najemanja posojil pri bankah ter s tem nižjih podjetniških investicij.

Podjetja glede prihodnje dostopnosti financiranja pretežno ostajajo usmerjena v financiranje prihodnjih projektov z lastnimi viri. Ostala so precej pesimistična glede dostopnosti zunanjih virov v letu 2024, vendar manj kot v preteklem letu. Mikro in mala podjetja se še vedno soočajo z največjimi izzivi pri dostopanju do posojil daljših ročnosti. Kljub temu pa podjetja ostajajo manj pesimistična kot lani in načrtujejo financiranje prihodnjih investicij predvsem z lastnimi viri in bančnimi posojili.

V naslednjih treh letih bo približno četrtnina sredstev za investicije potrebnih v manjših zneskih do 100 tisoč evrov, medtem ko bodo velika podjetja potrebovala večje zneske nad 2,5 milijona evrov. Gospodarstvo je v letu 2023 pridobila zunanja sredstva večinoma namenila za tekoče poslovanje, kar kaže prilagoditev trenutnim razmeram.

### Literatura in viri:

ECB. Survey on the Access to Finance of Enterprises in the euro area. Pridobljeno iz:

[https://www.ecb.europa.eu/stats/ecb\\_surveys/safe/html/index.en.html](https://www.ecb.europa.eu/stats/ecb_surveys/safe/html/index.en.html)

Ferrando, A., Grieshaber, N., Köhler-Ulbrich, P., Pérez-Duarte, S., & Schmitt, N. (2013). IFC Bulletin, feb. 2013, št. 36. Pridobljeno iz IFC Bulletins: <https://www.bis.org/ifc/publ/ifcb36s.pdf>

F. Lopez de Silanes, F. J. McCahery, D. Schoenmaker, and D. Stanistic. (2015). "The European Capital Markets Study: The Estimation of the Financing Gap of SMEs". Duisenberg School of Finance, Amsterdam.

Gešak, U. (2023). Raziskava o dostopnosti finančnih virov za podjetja 2023. Banka Slovenije. Pridobljeno iz: <https://www.bsi.si/publikacije/rezultati-anket/raziskava-o-dostopnosti-financnih-virov-za-podjetja>

Mednarodna finančna korporacija (IFC). (2017). MSME Finance Gap. Pridobljeno iz:

<https://www.smefinanceforum.org/data-sites/msme-finance-gap>

Banka Slovenije. (2024). Poročilo o finančni stabilnosti. Pridobljeno iz:

<https://www.bsi.si/publikacije/porocilo-o-financni-stabilnosti>

T. Beck, N. Kessler (2023): The SME Financial Gap in The European Union. European University Institute. RSC Working Paper. San Domenico di Fiesole.

EIB, EC (2019): Gap analysis for small and medium-sized enterprises financing in the European Union.